

RAPPORT VAN BEVINDINGEN

ONDERZOEK NAAR KWALITEITSVERBETERING BIJ
DE ZEISTER VRIJE SCHOOL

Plaats : Zeist
BRIN-nummers : 05WV en 21OM
Onderzoek uitgevoerd op : 2 en 4 maart 2010
Rapport vastgesteld te Utrecht op : 9 april 2010

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	7
2. BEVINDINGEN	9
3. TOEZICHTARRANGEMENT	17

1. INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 2 en 4 maart 2010 een onderzoek uitgevoerd op de Zeister Vrije School naar aspecten van de kwaliteit van het onderwijs en de naleving van wet- en regelgeving.

Aanleiding

De aanleiding voor dit onderzoek is het volgende.

Tijdens het kwaliteitsonderzoek dat is uitgevoerd op 23 en 25 november 2004 en 13 juni 2005 (PKO) zijn tekortkomingen vastgesteld in de opbrengsten, enkele onderdelen van het onderwijsleerproces en de naleving van wettelijke vereisten. Deze zijn beschreven in het inspectierapport dat is vastgesteld op 13 oktober 2005. De kwaliteit van het onderwijs is toen als risicovol beoordeeld en de inspectie heeft haar toezicht geïntensiveerd (PKO-2). In juni 2006 voerde de inspectie bovendien nog een incidenteel onderzoek uit.

Op 7 april 2008 heeft de inspectie gesproken met het bevoegd gezag over de kwaliteit van de school en in het bijzonder over de opbrengsten. Omdat de school enkele landelijk genormeerde toetsen nog maar kort had ingevoerd, konden de eind- en tussenopbrengsten niet voldoende bepaald worden. De school kreeg op grond van deze bevindingen een aangepast arrangement.

Op 19 november 2009 voerde de inspectie opnieuw een gesprek met het bevoegd gezag. Daarbij bleek dat de school intussen over voldoende landelijk genormeerde toetsen beschikt om zowel de tussenopbrengsten als de resultaten aan het eind van de basisschoolperiode vast te stellen. Op grond hiervan voert de inspectie nu een onderzoek uit om na te gaan of ook de eerder vastgestelde tekortkomingen in het onderwijsleerproces zijn opgeheven.

In dit onderzoek wordt tevens nagegaan of de school aan enkele wettelijke vereisten voldoet.

Onderzoeksopzet

Het onderzoek bestaat uit de volgende activiteiten:

- Een controle op de aanwezigheid van de schoolgids, het schoolplan en het zorgplan bij de inspectie.
- Een toets op de aanwezigheid van enkele verplichte onderdelen in de schoolgids, het schoolplan en het zorgplan, die in het kader van het programmatisch handhaven zijn gecontroleerd.
- Onderzoek en analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn.
Ook aanvullende vragenlijsten zijn bij de analyse betrokken.
- Schoolbezoek, waarbij in een aantal groepen de onderwijspraktijk is geobserveerd door het bijwonen van lessen Nederlandse taal en rekenen en wiskunde. Deze lesbezoeken vonden plaats in de groepen 1/2a, 1/2b, 3a, 4a, 4b, 5a, 5b, 6a, 6b, 7a, 7b en 8b.
- Bovendien heeft de inspectie over de kwaliteit van de indicatoren gesprekken gevoerd met de directie en de intern begeleider.
- Op uw school is verder een gesprek gevoerd met leraren.
- Aan het eind van het schoolbezoek heeft de inspectie de bevindingen van het onderzoek besproken met de directie, de intern begeleider en een vertegenwoordiging van het bevoegd gezag.

Tijdens het onderzoek zijn meerdere aspecten en indicatoren beoordeeld van de volgende domeinen: opbrengsten, onderwijsleerproces, zorg en begeleiding en kwaliteitszorg.

Toezichtkader

De inspectie heeft zich bij haar onderzoek onder andere gebaseerd op het Toezichtkader po/vo 2009 en de notitie Analyse en waarderingen van opbrengsten primair onderwijs. Beide documenten zijn te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek over de onderwijskwaliteit en de wettelijke vereisten weergegeven. Dit wordt gevolgd door een beschouwing waarin tekortkomingen worden toegelicht en waar mogelijk de schoolontwikkeling in samenhang wordt beschreven. Hoofdstuk 3 geeft het toezichtarrangement weer.

2. BEVINDINGEN

2.1 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel vermeldt de inspectie welke indicatoren in dit onderzoek zijn betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader primair onderwijs. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de betreffende indicator gerealiseerd is. De inspectie heeft daarnaast onderzocht of wordt voldaan aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten)

Bij wet- en regelgeving is in de waardering tot uitdrukking gebracht of de school wel (ja) of niet (nee) voldoet aan de genoemde wettelijke vereisten.

Opbrengsten	1	2	3	4	5
1.1* De resultaten van de leerlingen aan het eind van de basisschool liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.			●		
1.1.1 De taalresultaten van de leerlingen aan het eind van de basisschool liggen ten minste op het niveau dat op grond van kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.			●		
1.1.2 De rekenresultaten van de leerlingen aan het eind van de basisschool liggen ten minste op het niveau dat op grond van kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.			●		
1.2*. De resultaten van de leerlingen voor Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde tijdens de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.		●			
1.3 De leerlingen doorlopen in beginsel de school binnen de verwachte periode van 8 jaar.			●		
1.4 Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ontwikkelen zich naar hun mogelijkheden.		●			
1.5 De sociale competenties van de leerlingen liggen op een niveau dat mag worden verwacht.					●

Leerstofaanbod	1	2	3	4
2.1* Bij de aangeboden leerinhouden voor Nederlandse taal en rekenen en wiskunde betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			●	
2.1.1 Bij de aangeboden leerinhouden voor Nederlandse taal betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			●	
2.1.2 Bij de aangeboden leerinhouden voor rekenen en wiskunde betreft de school alle kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			●	
2.2* De leerinhouden voor Nederlandse taal en voor rekenen en wiskunde worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8.			●	
2.2.1 De leerinhouden voor Nederlandse taal worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8.			●	
2.2.2 De leerinhouden voor rekenen en wiskunde worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8.			●	
2.3 De leerinhouden in de verschillende leerjaren sluiten op elkaar aan.		●		
2.4* De school met een substantieel aantal leerlingen met een leerlinggewicht biedt bij Nederlandse taal leerinhouden aan die passen bij de onderwijsbehoeften van leerlingen met een taalachterstand.			●	

Tijd	1	2	3	4
3.1 De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.			●	

Schoolklimaat	1	2	3	4
4.7 Het personeel van de school zorgt ervoor dat de leerlingen op een respectvolle manier met elkaar en anderen omgaan.				●

Didactisch handelen	1	2	3	4
5.1* De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.			●	
5.2* De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.			●	
5.3* De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.				●

Afstemming	1	2	3	4
6.1 De leraren stemmen de aangeboden leerinhouden af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			●	
6.2 De leraren stemmen de instructie af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		●		
6.3 De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			●	
6.4 De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			●	

Begeleiding	1	2	3	4
7.1* De school gebruikt een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.		●		
7.2 De leraren volgen en analyseren systematisch de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen.			●	

Zorg	1	2	3	4
8.1 De school signaleert vroegtijdig welke leerlingen zorg nodig hebben.			●	
8.2 Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens bepaalt de school de aard van de zorg voor de zorgleerlingen.			●	
8.3* De school voert de zorg planmatig uit.			●	
8.4 De school evalueert regelmatig de effecten van de zorg.			●	

Kwaliteitszorg	1	2	3	4
9.1 De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.			●	
9.2 De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen.			●	
9.3 De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.		●		
9.4 De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			●	
9.5 De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.			●	
9.6 De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.			●	
9.7 De school draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit van de samenleving.			●	

Voorwaarden voor kwaliteitszorg	1	2	3	4
10.1 De schoolleiding stuurt de kwaliteitszorg aan.			●	
10.3 De schoolleiding zorgt voor een professionele schoolcultuur.			●	
10.4 Bij de zorg voor kwaliteit zijn personeel, directie, leerlingen, ouders/verzorgers en bestuur betrokken.			●	

Wet- en regelgeving	ja	nee
N1 Door of namens het bestuur is de vastgestelde schoolgids naar de inspectie gestuurd en deze schoolgids bevat de verplichte onderdelen (WPO, art. 16 en 13).	●	
N2 Door of namens het bestuur is het vastgestelde schoolplan naar de inspectie gestuurd en dit schoolplan bevat de verplichte onderdelen (WPO, art. 16 en 12).	●	
N3 Door of namens het bestuur is het vastgestelde zorgplan van het samenwerkingsverband naar de inspectie gestuurd en dit zorgplan bevat de verplichte onderdelen (WPO, art. 19).	●	
N4 De geplande onderwijstijd voldoet aan de wettelijke vereisten (WPO, art. 8).	●	

De normindicatoren zijn aangegeven met een asterisk*.

2.2 Beschouwing

Algemeen beeld

De Zeister Vrije School (ZVS) heeft haar onderwijskwaliteit sinds het laatste inspectieonderzoek op meerdere onderdelen sterk verbeterd. De inspectie heft het geïntensiveerde toezicht dat sinds 2008 van kracht was dan ook op. De school gebruikt nu landelijk genormeerde toetsen om de leerresultaten te monitoren, de zorg en begeleiding heeft een duidelijkere structuur gekregen en in de klassen is er nu sprake van een taakgerichte werksfeer met betrokken leerlingen. Vanaf het aantreden van de directeur en de interne begeleider, ongeveer 1½ jaar geleden, heeft de aansturing een professioneler karakter gekregen. Uit het gesprek met de leraren blijkt dat het team bijzonder tevreden is over deze nieuwe aanpak. Door de bereidheid van het team om de nodige veranderingen door te voeren gecombineerd met de voortvarende aanpak van de directeur en de intern begeleider is er nu sprake van een professionele schoolcultuur. De inspectie wil het team dan ook complimenteren met de vooruitgang die tot nu toe is geboekt.

Naast deze positieve bevindingen vraagt de inspectie ook aandacht voor enkele tekortkomingen. Deze worden hieronder samen met de overige oordelen toegelicht.

Toelichting

Opbrengsten

Om de resultaten aan het eind van de basisschoolperiode te beoordelen gebruikt de inspectie op de ZVS de toetsscores van het Cito LOVS. Daarbij gaat het om de resultaten van rekenen/wiskunde en begrijpend lezen van groep 8 in de afgelopen drie schooljaren. Op alle zes toetsen voldoet de school aan de normen die de inspectie daarvoor hanteert. De opbrengsten op tussenliggende momenten zijn echter onvoldoende. Dit stelt de inspectie vast op basis van een vijftal landelijk genormeerde toetsen voor technisch lezen (groep 3 en 4), rekenen/wiskunde (groep 4 en 6) en begrijpend lezen (groep 6). De resultaten voor technisch lezen (groep 3 en 4) en begrijpend lezen (groep 6) zijn onvoldoende. Het aanvankelijk technisch leesonderwijs startte op de ZVS – zoals overigens op veel Vrije Scholen – tot nu toe later dan op de meeste basisscholen het geval is. De veronderstelling zou dan ook kunnen zijn dat deze relatieve achterstand in de loop van de jaren weer zou worden ingelopen. Om dit na te gaan heeft de inspectie een cohortanalyse op het gebied van technisch lezen uitgevoerd. Van de huidige groepen 8 en 7 heeft de inspectie de resultaten op het gebied van technisch lezen in de voorgaande jaren geanalyseerd. Daaruit blijkt dat de leesachterstand van veruit de meeste leerlingen niet meer wordt ingehaald. De score voor technisch lezen blijft in alle jaren onder het landelijk gemiddelde (DMT Cito-normering). De school heeft dit ook geconstateerd en daarom sinds januari 2010 in groep 3 een nieuwe leesmethode ingevoerd.

De ZVS heeft verschillende leerlingen van wie geconstateerd is dat zij het eindniveau van groep 8 niet zullen behalen. Zij krijgen voor onderdelen van het onderwijsleerpakket een aangepast aanbod. De school is bezig om voor deze leerlingen een ontwikkelingsperspectief vast te stellen, waarin is vastgelegd wat het beoogde eindniveau is en waarin de ontwikkeling van de leerling jaarlijks wordt afgezet tegen dit perspectief. Op dit moment zijn nog niet voor alle leerlingen met een dergelijke specifieke onderwijsbehoefte de ontwikkelingsperspectieven klaar en daarom beoordeelt de inspectie indicator 1.4 als onvoldoende.

Of de sociale competenties van de leerlingen op een voldoende niveau liggen (indicator 1.5) kan de inspectie niet vaststellen aangezien de school hiervoor geen genormeerde toets gebruikt.

Leerstofaanbod

De ZVS gebruikt voor haar leerstofaanbod het leerplan voor Vrije Scholen ('Ik zie rond in de wereld'). Tijdens vorige bezoeken heeft de inspectie vastgesteld dat de school voldoende heeft vastgelegd in hoeverre dit aanbod voldoet aan de kerndoelen. Zoals bij de paragraaf over opbrengsten is beschreven maakt de school voor technisch lezen sinds januari 2010 gebruik van een aparte methode (De Leeslijn).

Bij de planning van het leerstofaanbod gebruiken de leraren zogeheten 'logboeken'. Daarin is voor bepaalde perioden de leerstof beschreven en tevens aangegeven wat de relatie van deze leerstof is met de kerndoelen. De inspectie heeft vastgesteld dat dit in de groepen 3 tot en met 8 op een goede manier gebeurt, maar dat dit niet in alle kleutergroepen het

geval is. Daarmee is niet voldoende gegarandeerd dat het leerstofaanbod van de verschillende leerjaren op elkaar aansluit. Het leerstofaanbod in de kleuterklassen dient bovendien nog verder uitgewerkt te worden in beredeneerde leerlijnen en ontwikkelpunten van leerlingen binnen de gekozen thema's.

Pedagogisch en didactisch handelen

De inspectie heeft tijdens de 12 klassenbezoeken vastgesteld dat het lesgeven zich op belangrijke punten positief heeft ontwikkeld. Met name is zij enthousiast over de omgang met elkaar in de groepen en de actieve betrokkenheid van de leerlingen. De leraren stimuleren dat de leerlingen aandacht hebben voor elkaar, samenwerken en daardoor is er een ontspannen sfeer in alle groepen, letten de leerlingen goed op en werken zij geconcentreerd aan hun taken.

Een ander punt waarin de school progressie heeft gemaakt betreft de manier waarop de leraren de ontwikkeling van hun leerlingen volgen. In de groepsmappen en via het digitale leerlingvolgsysteem registreren zij op een inzichtelijke wijze hoe de leerlingen op cognitief gebied presteren en hoe zij zich op sociaal-emotioneel gebied ontwikkelen. Ook maken zij van de leerresultaten nadere analyses en leggen zij vast tot welke aanpassingen in aanpak en/of aanbod deze evaluatie leidt.

Wat betreft de afstemming in de instructie kunnen de leraren hun lesgeven nog verbeteren. Hoewel in de lessen herkenbaar is dat het team in de afgelopen tijd extra aandacht heeft geschonken aan differentiatie, ziet de inspectie dat tijdens de instructie van de lessen niet voldoende terug. Bij de extra hulp aan de instructietafel of aan individuele leerlingen tijdens het rondje-lopen, is er meestal sprake van begeleide inoefening en niet zozeer van aangepaste instructie.

Zorg en begeleiding

Met de komst van de nieuwe intern begeleider heeft de leerlingenzorg een nieuwe impuls gekregen. Beoordeelde de inspectie bij het laatste onderzoek de zorg nog als onvoldoende, nu stelt zij vast dat alle onderdelen van dit kwaliteitsaspect voldoende aanwezig zijn. In het document 'Kwaliteitshandboek & Zorgplan' heeft de school alle procedures en afspraken rond de leerlingenzorg uitvoerig beschreven. De inspectie heeft vastgesteld dat de zorg ook conform dit beleidsdocument in de onderwijspraktijk vorm krijgt. De leraren houden de vorderingen nauwgezet bij en maken daarvan goede analyses. Daarnaast gebruikt de school verschillende landelijk genormeerde toetsen om de leerresultaten tegen landelijke normen af te kunnen zetten. De toetsen worden afgenomen volgens een toetskalender en de resultaten worden in het digitaal LVS ingevoerd. De intern begeleider maakt op dit moment nog een groepsoverzicht van de toetsresultaten en bespreekt met de groepsleraar welke acties er nodig zijn. De criteria voor deze aanvullende zorg zijn duidelijk (D-, E- en A+-scores) en om deze extra ondersteuning goed te structureren gebruiken de leraren een handelingsplan dat zij vooral zelf uitvoeren. Wanneer een leerprobleem hardnekkig blijkt te zijn, kan de leraar een beroep doen op extra zorg in de vorm van remedial teaching buiten de klas. De inspectie heeft verschillende handelingsplannen bekeken en stelt vast dat deze alle elementen bevatten om de zorg goed aan te sturen. Wel constateert zij dat er tussen de leraren nog de nodige verschillen bestaan in de manier waarop zij een leer- of ontwikkelingsprobleem beschrijven en in de uitvoerigheid van de evaluatie.

In de kleutergroepen gebruiken de leraren geen landelijk genormeerde toetsen. De inspectie heeft met de Vereniging van Vrije Scholen daarover afspraken gemaakt. In plaats van deze toetsen gebruikt de ZVS het Kleutervolgsysteem dat speciaal voor Vrije Scholen is ontwikkeld. Dit volgsysteem is echter op dit moment nog niet voldoende geïmplementeerd en de bijbehorende observaties nog niet systematisch genoeg en daarom beoordeelt de inspectie indicator 7.1 nog als onvoldoende.

Kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg is grotendeels op orde. In het eerder genoemde Kwaliteitshandboek heeft de school beschreven hoe zij haar kwaliteit wil monitoren, zo nodig verbeteren en borgen. Daarvoor heeft zij onder andere een format document kwaliteitszorg ontwikkeld, waarin de onderdelen van een kwaliteitscyclus (doel, te volgen traject, wijze van evaluatie en borging) zijn beschreven. De school heeft intussen al enkele verbeteractiviteiten volgens deze methodiek uitgevoerd.

Hoewel de planmatigheid en de wijze van borging daarmee van voldoende niveau zijn, stelt de inspectie ook vast dat er op dit moment nog geen brede evaluatie van alle

domeinen en aspecten van het onderwijsleerproces heeft plaatsgevonden. Daarom krijgt indicator 9.3 op dit moment nog geen voldoende waardering.

De evaluatie van de opbrengsten gebeurt op een goede manier en de school presenteert deze resultaten jaarlijks ook aan de ouders. Het bevoegd gezag beschikt ook over alle toetsresultaten en bespreekt deze regelmatig met de schoolleiding.

Het thema 'sociale integratie en burgerschap' heeft in beleidsmatige zin nog weinig aandacht gehad van bestuur en school. Hoewel de ZVS in haar leerstofaanbod regelmatig aandacht besteedt aan aspecten van dit onderwerp, heeft men nog niet vastgelegd wat de visie is op burgerschap en sociale integratie, wat doelstellingen zijn en hoe deze geëvalueerd worden.

De inspectie heeft in dit rapport ook willen vastleggen dat de voorwaarden voor kwaliteitszorg nu in ruim voldoende mate aanwezig zijn. Daartoe heeft zij de indicatoren 10.1, 10.3 en 10.4 aan het kernkader toegevoegd. De ZVS heeft zich ontwikkeld van een school met een 'eilanden-structuur', waarbinnen onvoldoende gewaarborgd was dat zaken als leerstofaanbod, leerlingenzorg en pedagogisch en didactisch handelen tussen de groepen en leraren voldoende op elkaar waren afgestemd en onvoldoende zichtbaar was tot welke resultaten het onderwijs leidde, tot een professioneel team dat er samen voor wil gaan en dat zich zeer ontvankelijk heeft getoond voor het doortastende en tegelijk ook transparante beleid van de directeur samen met de intern begeleider.

Wet- en regelgeving

In de schoolgids (2009-2010) is het beleid inzake de ouderbijdrage beschreven (pag. 23). Hoewel vermeld is dat deze ouderbijdrage vrijwillig is, wordt in de laatste alinea de suggestie gewekt dat de definitieve inschrijving van een leerlingen daaraan niettemin voorwaardelijk wordt gesteld. Dit is wettelijk onjuist. Het bestuur ziet er op toe dat deze zinsnede in de volgende schoolgids wordt verwijderd.

3. TOEZICHTARRANGEMENT

De Inspectie van het Onderwijs kent aan de Zeister Vrije School het basisarrangement toe. Dit betekent dat de inspectie op dit moment geen reden heeft om het toezicht te intensiveren. Het basistoezicht bestaat uit een jaarlijkse risicoanalyse en eventueel een onderzoek in het kader van het Onderwijsverslag, themaonderzoeken of een vierjaarlijks bezoek.

